

ЖАЛБЕНИ ПОСТАПКИ СПОРЕД ФАКУЛТАТИВНИОТ ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈАТА ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА СИТЕ ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ЖЕНИТЕ

Факултативниот протокол кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените беше усвоен од страна на Генералното собрание на ООН со резолуцијата A/RES/54/4 од 6 октомври 1999. Тој стапи на сила само една година подоцна, на 22 декември 2000. Македонија е членка на Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените од 1994 година, а Факултативниот протокол го потпиша во април 2000. Собранието го ратификуваше Протоколот во јуни 2003 година (Сл. весник на РМ бр. 44 од 3 јули 2003) и тој стапи на сила на 17 јануари 2004, три месеци по поднесување на инструментот за ратификација до Генералниот секретар на ООН. Од тој момент, граѓаните на Македонија и сите оние кои се под нејзина јурисдикција, се здобија со можност да ги користат жалбените постапки достапни со овој меѓународен инструмент за човекови права преку Комитетот за елиминирање на дискриминација врз жените, тело составено од 23 независни експерти кое има задача да ја следи примената на Конвенцијата и да разгледува и постапува по претставки (жалби, комуникации) за кршења на правата заштитени со Конвенцијата.

Конвенцијата ја штити жената од сите акти кои намерно или ненамерно ја ставаат во неповолна положба, го спречуваат општеството да ги признае нејзините права во приватната и јавната сфера и ја спречуваат да ги ужива човековите права и темелни слободи на кои таа има право. Конвенцијата ги одредува обврските на земјите членки и политиките и мерките што тие треба да ги преземат за да обезбедат еднаквост помеѓу мажите и жените и елиминирање на дискриминацијата врз жените во пракса. Конвенцијата особено ги третира спречувањето на експлоатација на жената, еднаквоста на жената во политичкиот и јавен живот, пред законите за државјанство, во образованието, вработувањето и правата од работен однос, во пристапот до здравствена заштита, финансиска и социјална сигурност, во правните и граѓански работи, семејното право, а посветува и одделно внимание на проблемите на жената на село. Бидејќи прашањето за родово насилство не се третира одделно во Конвенцијата, иако е јасно дека тоа е темел на најважните нејзини одредби, Комитетот за елиминирање на дискриминација врз жените, со Општата препорака број 19 усвоена на единаесетта седница во 1992, формално ја прошири општата забрана на родово основана дискриминација и врз родовото насилство.

Во земјите членки на Конвенцијата и на Протоколот, Протоколот дава можност за две жалбени постапки, едната за поднесување претставки од поединци или групи на поединци кои тврдат дека се жртви на кршења на правата заштитени со Конвенцијата, а другата за поведување истрага во случај на тешки или систематски повреди на правата на жената во земјите членки на Протоколот.

За сите оние кои сакаат да ја искористат можноста да поднесат претставка, Комитетот има издадено Модел формулар кој содржи детални насоки за условите и формата што треба да бидат исполнети за претставката да биде земена во разгледување. Иако не е задолжително, препорачливо е претставката да биде доставена на еден од работните јазици на ООН (англиски, француски или шпански). Повеќе информации за Конвенцијата и за Факултативниот протокол, како и за Комитетот, можете да најдете на интернет на: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/index.html>.

Освен на адресата на Комитетот посочена во Модел формуларот, претставката може да се поднесе до него и преку било која канцеларија на ООН во земјата, вклучително преку Канцеларијата на Постојаниот координатор на ООН во Македонија, ул. Димитрие Чуповски 8, 1000 Скопје, тел 02 3116 335, факс 02 3118 261, е-маил rc.mk@undp.org. Адресите и контактите на канцелариите на ООН во земјата може да се добијат преку Канцеларијата на Постојаниот координатор на ООН, преку службата на информации на Македонски пошти или преку интернет на www.un.org.mk.

Обединети нации, Скопје, февруари 2004

МОДЕЛ ФОРМУЛАР

ЗА ПОДНЕСУВАЊЕ НА ПРЕТСТАВКИ ДО КОМИТЕТОТ ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ЖЕНИТЕ СПОРЕД ФАКУЛТАТИВНИОТ ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈАТА

Факултативниот протокол кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените стапи на сила на 22 декември 2000. Тој го овластува Комитетот за елиминирање на дискриминација врз жените, тело составено од 23 независни експерти, да прима и разгледува претставки (жалби, комуникации) од, или во име на, поединци или групи на поединци кои тврдат дека се жртви на кршења на правата заштитени со Конвенцијата.

За да биде разгледана, претставката:

- ◆ Мора да биде во писмена форма;
- ◆ Не смее да биде анонимна;
- ◆ Мора да се однесува на држава која е членка и на Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените и на Факултативниот протокол;
- ◆ Мора да биде поднесена од, или во име на, поединец или група на поединци кои се под јурисдикција на држава што е членка на Конвенцијата и на Факултативниот протокол. Кога претставката се поднесува во име на поединец или група на поединци, потребна е нивна согласност, освен ако лицето кое ја поднесува претставката може да го оправда постапувањето во нивно име без таква согласност.

Претставката НЕМА да биде разгледана од Комитетот:

- ◆ Ако не се исцрпени сите достапни домашни правни лекови;
- ◆ Кога истото прашање се разгледува или веќе било разгледувано од страна на Комитетот или во рамките на друга меѓународна постапка;
- ◆ Ако се однесува на наведена повреда која настанала пред стапувањето на сила на Факултативниот протокол во таа земја.

За да се прифати претставката на разгледување, жртвата или жртвите мора да се согласат да ѝ го откријат својот идентитет на државата за која се тврди дека ја сторила повредата. Претставката, доколку е прифатлива, ќе и се достави на знаење на засегнатата држава во доверба.

* * *

Ако сакате да поднесете претставка, молиме следете ги насоките дадени подолу колку што е можно попрецизно. Исто така, молиме да доставите било каква релевантна информација што ќе ви стане достапна и *по* поднесувањето на овој формулар.

Повеќе информации за Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените и за Факултативниот протокол, како и за деловникот за работа на Комитетот, можете да најдете на: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/index.html>

Насоки за поднесување

Следниот прашалник дава насоки за оние кои сакаат да поднесат претставка (комуникација) на разгледување на Комитетот за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените вра основа на Факултативниот протокол кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените. Молиме доставете ги сите расположиви информации во одговор на точките наведени подолу.

Вашата претставка испратете ја до:

Committee on the Elimination of Discrimination against Women

c/o Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs

United Nations Secretariat

2 United Nations Plaza

DC-2/12th Floor

New York, NY 10017

United States of America

Fax: 1-212-963-3463

(Комитет за елиминирање на дискриминација врз жените На внимание на: Оддел за унапредување на жената, Сектор за економски и социјални прашања, ООН Секретаријат...)

1. Податоци во врска со авторот/те на претставката:

- Презиме
  - Име
  - Ден и место на раѓање
  - Државјанство (државјанин/ка на)
  - Број на пасош/лична карта (ако има)
  - Пол
  - Брачна состојба/деца
  - Професија
  - Етничко потекло, верска припадност, припадност на општествена група (ако има значење)
  - Адреса на живеење
  - Адреса за прием на доверливи дописи (ако е различна од адресата на живеење)
  - Број на факс/телефон/Е-маил
- Наведете дали ја поднесувате претставката како:
- Наведена жртва/и. Ако се работи за група на поединци како наведени жртви, доставете основни податоци за секој поединец.
  - Во име на наведена жртва/и. Доставете доказ за согласност на жртвата/те, или наведете причини кои го оправдуваат поднесувањето на претставка без таквата согласност.

2. Податоци во врска со наведената жртва/ви (ако е лицето/та различно со авторот на претставката):

- Презиме
- Име
- Ден и место на раѓање
- Државјанство (државјанин/ка на)
- Број на пасош/лична карта (ако има)
- Пол
- Брачна состојба/деца
- Професија
- Етничко потекло, верска припадност, припадност на општествена група (ако има значење)
- Адреса на живеење

- Адреса за прием на доверливи дописи (ако е различна од адресата на живеење)
- Број на факс/телефон/Е-маил

3. Податоци за засегнатата држава

- Име на државата членка (земја)

4. Природа на наведената повреда/ди

Доставете детални информации во потпора на Вашето тврдење, вклучувајќи:

- Опис на наведената повреда/и и наводниот/те сторител/и
- Дата/и
- Место/а
- Одредби на Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените кои се наведува дека се повредени. Ако претставката се однесува на повеќе од една одредба, опишете го секое прашање по секоја одредба поединечно.

5. Чекори преземени за исцрпување на домашните правни лекови

Опишете ги дејствијата преземени за искористување и исцрпување на домашните правни лекови; на пример, обиди да се искористат правни, управни, законодавни, или лекови од сферата на политики и програми, вклучително:

- Вид/ови на побаран лек
- Дата/и
- Место/а
- Кој го иницирал дејствието
- До кое тело или орган се има обратено
- Име на судот што постапува по случајот (ако има таков).

Молиме внимание: Приложете копии на сите релевантни документи.

6. Други меѓународни постапки

Дали истото прашање веќе било или се разгледува во рамките на друга постапка за меѓународна истрага или решавање? Ако е така, објаснете:

- Вид на постапка
- Дата/и
- Место/а
- Резултати (ако има)

Молиме внимание: Приложете копии на сета релевантна документација.

7. Дата и потпис

Ден/место: _____

Потпис на авторот/те и/или жртвата/те:

_____

8. Листа на приложени документи (не испраќајте оригинали, туку само копии)

ФАКУЛТАТИВЕН ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈАТА ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА СИТЕ ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ЖЕНИТЕ

(Усвоен од страна на Генералното Собрание со резолуцијата 54/4 од 6 октомври 1999 и отворен за потпишување, ратификација и пристапување на 10 декември 1999)

Стапи во сила на 22 декември 2000, во согласност со членот 16

Земјите членки на овој Протокол,

Констатирајќи дека Повелбата на Обединетите нации ја реafirмира вербата во основните права на човекот, во достоинството и вредноста на човековата личност и во еднаквоста на правата меѓу мажите и жените,

Констатирајќи исто така дека Универзалната декларација за правата на човекот прокламира дека сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата и дека секој човек има право да ги ужива сите права и слободи утврдени во Декларацијата, без никакви разлики, вклучително и разлики врз основа на нивниот пол,

Потсетувајќи дека меѓународните пактови за човековите права и меѓународни инструменти за правата на човекот ја забрануваат дискриминација врз основа на полот,

Потсетувајќи исто така дека Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените (во понатамошниот текст: “Конвенција“) со која државите членки ја осудуваат дискриминацијата врз жените во сите нејзини форми и се согласуваат да постигнат, преку сите соодветни средства без одлагање, политика на елиминирање на дискриминација врз жените,

Потврдувајќи ја својата решеност да обезбедат целосно и рамноправно уживање на сите човекови права и основни слободи за секоја жена, и да преземат ефикасна акција за спречување на кршењето на овие права и слободи,

Се согласија на следново:

Член 1

Секоја земја членка на овој Протокол (во понатамошниот текст: “земја членка“) ја признава надлежноста на Комитетот за елиминирање на дискриминација врз жените (во понатамошниот текст: “Комитет“), да ги прима и разгледува претставките поднесени согласно со членот 2.

Член 2

Претставките може да бидат доставени од страна или во име на поединци или група на поединци кои се под надлежност на земја членка, а кои тврдат дека се жртви на кршење на било кое од правата утврдени со Конвенцијата од страна на таа земја членка.

Член 3

Претставките треба да бидат поднесувани во писмена форма и не може да бидат анонимни. Претставка која е поднесена против некоја земја која е членка на Конвенцијата, но не е членка на овој Протокол, нема да биде прифатена од страна на Комитетот.

Член 4

1. Комитетот нема да разгледува претставка пред да утврди дека се исцрпени сите достапни домашни правни лекови, освен ако примената на таквите лекови неразумно се одолговлекува или ако постои веројатност дека помошта нема да биде ефикасна.
2. Комитетот ќе ја прогласи претставката за неприфатлива доколку:
  - (a) Комитетот веќе го разгледувал истото прашање или тоа е предмет на постапување во рамките на друга меѓународна истражна постапка или решавање;
  - (b) не е во согласност со одредбите на Конвенцијата;

- (в) очигледно е неоснована или недоволно образложена;
- (г) се работи за злоупотреба на правото на поднесување на претставка;
- (д) фактите кои се предмет на претставката настанале пред датумот на стапување на сила на предметниот Протокол за таа земја членка, освен кога тие факти продолжиле и после тој датум.

Член 5

1. Во секој момент, по приемот на претставката, а пред да донесе одлука за предметот, Комитетот може до засегнатата земја членка да поднесе барање за преземање на потребните временни мерки со кои би се спречило да дојде до ненадоместлива штета за жртвата на наводното кршење на правата.
2. Кога Комитетот го користи своето право согласно ставот 1 на овој член, тоа не прејудира одлука за прифатливоста или за предметот на претставката.

Член 6

1. Освен ако Комитетот одлучи дека претставката е неприфатлива без да се обрати до засегнатата земја членка, и под услов ако поединецот или поединците се согласиле нивниот идентитет да и се соопшти на земјата членка, Комитетот доверливо ја запознава земјата членка со секоја претставка која е доставена согласно овој Протокол.
2. Земјата членка која ја примила претставката, во рок од шест месеци до Комитетот ќе поднесе писмено објаснување или изјава која го појаснува предметот на претставката или правниот лек, доколку постои, кој можел да биде искористен во земјата членка.

Член 7

1. Претставките поднесени согласно овој Протокол Комитетот ќе ги разгледува земајќи ги предвид сите достапни информации обезбедени од страна на поединците или групите на поединци и од страна на земјите членки, под услов ваквите информации да се проследат до заинтересираните страни.
2. Разгледувањето на претставките согласно овој Протокол, Комитетот ќе го врши на затворени состаноци.
3. По разгледување на претставките, Комитетот своите ставови околу претставката, како и препораките, доколку ги има, ќе ги достави до заинтересираните страни.
4. Земјата членка ќе им посвети должно внимание на ставовите на Комитетот и на евентуалните препораки, и во рок од шест месеци до Комитетот ќе достави писмен одговор, заедно со информации за активностите кои ги презела врз основа на ставовите и препораките на Комитетот.
5. Комитетот може да ја покани земјата членка да достави дополнителни информации за мерките кои ги презела како одговор на неговите ставови и евентуални препораки, а доколку Комитетот смета дека е соодветно, истото да биде содржано во понатамошните извештаи на земјите членки согласно членот 18 од Конвенцијата.

Член 8

1. Ако Комитетот добие сигурни информации дека некоја земја членка сериозно и систематски ги повредува правата утврдени со Конвенцијата, тогаш тој ја повикува земјата да соработува при истражување на точноста на таквите информации и за таа цел да достави примедби кои се однесуваат на предметната информација.
2. Земајќи ги предвид примедбите кои ги поднела земјата членка како и сите други информации, Комитетот може да именува еден или повеќе свои членови да спроведат истрага и за тоа итно да го известат Комитетот. Кога околностите тоа го бараат и ако земјата членка е согласна, истрагата може да вклучи и посета на нејзината територија.
3. По разгледувањето на наодите од таквата истрага, Комитетот наодите, заедно со сите коментари и препораки, ќе ги проследи до земјата членка.
4. Засегнатата земја членка ќе поднесе свои примедби до Комитетот во рок од шест месеци од приемот на наодите, коментарите и препораките проследени од Комитетот.
5. Таквата истрага ќе биде спроведена доверливо и ќе се бара земјата членка да соработува во сите фази на постапката.

Член 9

1. Комитетот може да ја повика земјата членка во својот извештај согласно членот 18 од Конвенцијата да ги вклучи и деталите околу сите мерки превземени како одговор на истрагата спроведена согласно членот 8 на овој Протокол.
2. По истекот на рокот од шест месеци предвиден со ставот 4, член 8, Комитетот може, доколку е потребно, да ја повика односната земја членка да го извести за мерките превземени како одговор на истрагата.

Член 10

1. Секоја земја членка може, во моментот на потпишување, ратификација или пристапување на овој Протокол да изјави дека не ја прифаќа надлежноста на Комитетот предвидена со членовите 8 и 9.
2. Секоја земја членка која дала изјава согласно со ставот 1 на овој член, може во секое време да ја повлече оваа изјава со известување до Генералниот секретар.

Член 11

Земјата членка ќе ги преземе сите соодветни чекори со кои ќе осигура дека поединците кои се под нејзина надлежност не се малтретирани или заплашувани како последица на поднесување претставка до Комитетот согласно овој Протокол.

Член 12

Комитетот во својот годишен извештај согласно членот 21 од Конвенцијата да приложи резиме за своите активности согласно овој Протокол.

Член 13

Секоја земја членка се обврзува дека Конвенцијата и овој Протокол ќе бидат општопознати и ќе им даде публицитет и дека ќе го олесни пристапот до информации за ставовите и препораките на Комитетот, особено за работи кои се однесуваат за земјата членка.

Член 14

Комитетот ќе донесе свој деловник за работа по кој ќе постапува при извршувањето на функциите кои му се доверени со овој Протокол.

Член 15

1. Овој Протокол е отворен за потпис за секоја земја која ја потпишала, ратификувала или и пристапила на Конвенцијата.
2. Овој Протокол подлежи на ратификација од било која земја која ја ратификувала или ѝ пристапила на Конвенцијата. Инструментите за ратификација или пристапување ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на Обединетите нации.
3. Овој Протокол ќе биде отворен за пристапување од страна на било која држава која ја ратификувала или ѝ пристапува на Конвенцијата.
4. Пристапувањето ќе стапи на сила со депонирање на инструмент за пристапување до Генералниот секретар на Обединетите нации.

Член 16

1. Овој Протокол ќе стапи на сила три месеци по депонирањето на десеттиот инструмент за ратификација или пристапување.
2. За секоја земја која овој Протокол ќе го ратификува или ќе пристапи кон него по неговото стапување во сила, Протоколот ќе стапи на сила три месеци по депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација.

Член 17

На овој Протокол не се дозволени никакви резерви.

Член 18

1. Секоја земја членка може да предложи амандман и да го достави истиот кај Генералниот секретар на Обединетите нации. Генералниот секретар во тој случај ќе го препрати доставениот амандман до земјите членки со барање да известат за својот став дали да се одржи Конференција на земјите членки за разгледување и гласање по предлозите. Доколу најмалку една третина од земјите членки се во корист на таквата конференција, Генералниот секретар ќе свика конференција под покровителство на Обединетите нации. Секој амандман усвоен од мнозинството на земји членки кои се присутни и гласаат на конференцијата, ќе биде поднесен до Генералното собрание на Обединетите нации за одобрение.
2. Амандманите ќе стапат на сила по нивното одобрување од страна на Генералното собрание и прифаќање од две третини на земјите членки на овој Протокол во согласност со нивните соодветни уставни постапки.
3. Кога амандман стапи на сила, тој ќе биде обврзувачки за оние земји кои го прифатиле, додека другите земји членки сèуште ќе бидат обврзани со одредбите на овој Протокол и на претходните амандмани кои ги прифатиле.

Член 19

1. Секоја земја може да го откаже овој Протокол во секое време со писмено известување до Генералниот секретар на Обединетите нации, кој потоа ќе ги информира другите земји членки и потписнички на Конвенцијата. Откажувањето ќе стапи на сила една година по приемот на известувањето на Генералниот секретар.
2. Откажувањето нема да ја ослободи земјата членка од примената на одредбите на овој Протокол за било која претставка поднесена согласно членот 2 или истрага покрената согласно членот 8 пред датумот на кој откажувањето влегува во сила.

Член 20

Генералниот секретар на Обединетите нации ќе ги информира сите држави за:

- (а) Потпишување, ратификација или пристапување кон овој Протокол;
- (б) Датумот на влегување во сила на овој Протокол и на било кој амандман согласно членот 18;
- (в) Секое откажување согласно член 19.

Член 21

1. Овој Протокол, чии арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански текстови се подеднакво автентични, ќе биде депониран во архивите на Обединетите нации.
2. Генералниот секретар на Обединетите нации ќе достави потврдени копии на Протоколот на сите земји наведени во членот 25 од Конвенцијата.

КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА СИТЕ ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА

(Усвоена и отворена за потпис, ратификација и пристапување со резолуцијата 34/180 на Генералното собрание на ОН на 18 декември 1979. Стапи во сила на 3 септември 1981 во согласност со членот 27(1).)

Државите членки на оваа конвенција,

Констатирајќи дека Повелбата на ОН повторно ја прогласува верата во основните права на човекот, достоинството и вредноста на човековата личност и во рамноправноста на мажот и жената,

Констатирајќи дека Универзалната декларација за правата на човекот го потврдува начелото на недозволеност на дискриминацијата и прогласува дека сите луѓе се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата, и дека на секој му припаѓаат сите права и слободи кои се наведени таму без какви и да било разлики, вклучувајќи разлики во поглед на полот,

Констатирајќи дека државите потписнички на Меѓународните пактови за правата на човекот имаат обврска да ја обезбедат рамноправноста на мажот и жената во поглед на сите економски, општествени, културни, граѓански и политички права,

Имајќи ги предвид меѓународните конвенции заклучени под покровителство на ОН и специјализираните агенции кои се однесуваат на рамноправноста на мажот и жената,

Имајќи ги исто така предвид резолуциите, декларациите и препораките кои ги усвоиле ОН и специјализираните агенции кои се однесуваат на рамноправноста на мажот и жената,

Загрижени сепак поради фактот дека и покрај сите инструменти и понатаму постои широка дискриминација на жените,

Потсетувајќи дека со дискриминација на жените се кршат начелата на рамноправност и почитување на човековото достоинство, дека тоа претставува пречка за рамноправно учество на жените во политичкиот, општествениот, економскиот и културниот живот на нивните земји, дека го запира понатамошниот напредок на општеството и семејството и го отежнува целосниот развој на способностите на жените и учеството во служба на своите земји и човештвото,

Загрижени поради фактот дека во услови на сиромаштво на жените им се најмалку достапни храната, здравствената заштита, образованието, обуката и вработувањето и задоволувањето на другите потреби,

Уверени дека воспоставувањето на новиот економски поредок, заснован на рамноправноста и праведноста многу ќе придонесе за остварувањето на рамноправноста на мажот и жената,

Нагласувајќи дека ликвидацијата на апартхејдот, на сите форми на расизам, расна дискриминација, колонијализам, неколонијализам, агресија, странска окупација, доминација и мешање во внатрешните работи се од голема важност за целосно остварување на правата на мажите и жените,

Потврдувајќи дека јакнењето на меѓународниот мир и безбедност, попуштањето на меѓународната затегнатост, меѓународната соработка на сите држави без оглед на нивниот општествен и економски систем, општото и целосно разоружување, посебно нуклеарното разоружување под строга и ефикасна меѓународна контрола, афирмација на принципите на праведност, рамноправност и взаемна корист во односите меѓу земјите, остварување на правото на народите под странска и колонијална доминација и странска окупација на самоопределување и независност, како и почитување на националниот суверенитет и територијалниот интегритет, ќе придонесе за општествениот напредок и развој, а со тоа и остварување на целосна рамноправност на мажите и жените,

Уверени дека целосниот и сестран развој на земјите благостојбата на светот и мирот бараат најголемо учество на жените, рамноправно со мажите во сите сфери на животот,

Имајќи го предвид големиот придонес на жените за благосостојбата во семејството и во развојот на општеството што досега не е целосно признато, општественото значење на мајчинството и улогата на двајцата родители во семејството и подигнувањето на децата и свесни дека улогата на жените во раѓањето не треба да биде основ за дискриминација туку подигнувањето на децата треба да се смета како одговорност на мажите и жените и општеството во целина,

Свесни дека е потребно да се измени традиционалната улога на мажите како и улогата на жената во општеството за да се оствари целосна рамноправност на мажите и жените,

Решени да ги применат принципите содржани во Декларацијата за елиминирање на дискриминацијата на жените, како и за таа цел да усвојат мерки потребни за отстранување на таа дискриминација во сите нејзини видови и манифестации,

Се согласија со следното:

Дел 1

Член 1

За целта на оваа конвенција изразот „дискриминација на жените“, означува секое разликување, исклучување или ограничување во поглед на полот, што има за последица или цел да го загрози или оневозможи признавањето, остварувањето или вршењето на човековите права на жените и основни слободи на политичко, економско, општествено, културно, граѓанско или друго поле, без оглед на нивната брачна состојба врз основа на рамноправноста на мажите и жените

Член 2

Државите членки ја осудуваат дискриминацијата на жените во сите видови, согласни се да ја спроведат со сите соодветни средства кои им стојат на располагање и без одлагање политиката на отстранување на дискриминацијата на жените и поради тоа се обврзуваат:

а) да го внесат принципот на рамноправноста на мажите и жените во своите национални уставни или соодветни закони ако тоа веќе не го сториле, како и да обезбедат со законски или други соодветни мерки практична примена на тој принцип.

б) да усвојат соодветни закони и други мерки вклучувајќи и санкции кога е тоа потребно со кои се забрануваат сите видови дискриминација на жените,

в) да воведат правна заштита на правата на жените врз рамноправна основа со мажите и преку надлежните национални судови и други јавни институции да обезбедат ефикасна заштита на жените од секакви постапки со кои се врши дискриминација,

г) да се воздржат од секаква постапка или практика на дискриминација на жените и да обезбедат јавните органи и институциите да постапуваат во согласност со оваа обрска,

д) да ги преземат сите потребни мерки за отстранување на дискриминацијата на жените од страна на кое било лице, организација или претпријатие,

ѓ) да ги преземат сите погодни мерки вклучувајќи и законодавни, заради измени или укинување на постојните закони, прописи, обичаи и практиките кои претставуваат дискриминација на жените,

е) да ги стават вон сила сите внатрешни казнени одбори со кои се врши дискриминација на жените.

Член 3

Државите членки ги преземаат во сите области посебно во политичката, општествената, економската и културната сите погодни мерки вклучувајќи ги и законодавните, за да обезбедат целосен развој и напредок на жените и за да им се гарантира остварувањето и уживањето на правата на човекот и основните слободи, рамноправно со мажите.

Член 4

1.Усвојувањето на посебни привремени мерки од страна на државите членки чија цел е да се забрза остварувањето на рамноправноста на мажите и жените де факто не се смета за дискриминација како е дефинирано во оваа конвенција, меѓутоа не смее на кој и да е начин да има како последица не еднакви или различни мерила, а овие мерки ќе престанат да важат кога ќе се оствари целта на сите да им се пружат еднакви можности и третман.

2.Усвојувањето на посебни мерки од страна на државите членки вклучувајќи ги и мерките содржани во оваа конвенција чија цел е заштита на мајчинството, не се сметаат за дискриминација.

Член 5

Државите ги преземаат сите погодни мерки:

а)заради измена на општествените и културните обичаи во поглед на однесувањето на мажите и жените, за да се отстранат предрасудите, како и вообичаената и секоја друга практика заснована врз сфаќањето за инфериорноста или супериорноста на едниот или другиот пол или традиционалната улога на мажите, односно жените.

б)семејното воспитување да го опфати и правилното сфаќање на мајчинството како општествена функција и признавањето на заедничката одговорност на мажите и жените во подигањето и развојот на децата подразбирајќи дека во сите случаи мора да се води сметка за интересите на детето.

Член 6

Државите членки ги преземаат сите погодни мерки вклучувајќи ги и законодавните заради сузбивање на сите форми на трговија со жените како и искористување на проситуцијата на жените.

Дел 2

Член 7

Државите членки ги преземаат сите погодни мерки за отстранување на дискриминацијата на жените во политичкиот и јавниот живот на земјата, а посебно се должни да го обезбедат под еднакви услови, како и за мажите, правото на жените:

а)да гласаат на сите избори и јавни референдуми и да бидат бирани во сите тела кои се бираат по пат на јавни избори.

б)да учествуваат во креирањето и спроведувањето на владината политика и да заземаат раководни функции и да ги вршат сите јавни функции на сите нивоа на власта.

в)да учествуваат во работата на невладините организации и здруженија кои се занимаваат со јавен и политички живот во земјата.

Член 8

Државите членки ги преземаат сите погодни мерки за да им обезбедат на жените можност под еднакви услови со мажите, без дискриминација да ги претставуваат своите влади на меѓународно ниво, како и да учествуваат во работата на меѓународните организации.

Член 9

1.Државите членки им признаваат на жените еднакви права како и на мажите да стекнат, променат или да задржат свое државјанство. Тие особено се грижат склучувањето на брак со странски државјанин или промената на државјанството на мажот за време на траењето на бракот да нема автоматски како последица промена на државјанството на жената, ниту таа да стане лице без државјанство, односно да биде присилена да го зема државјанството на мажот.

2. Државите членки им обезбедуваат на жените еднакви права како и на мажите во поглед на државјанството на децата.

Дел 3

Член 10

Државите членки ги преземаат сите погодни мерки за отстранување на дискриминацијата на жените, за да им обезбедат еднакви права како и на мажите во поглед на образованието, а посебно врз основа на рамноправноста на мажите и жените да им обезбедат:

а) еднакви услови во поглед на кариерата и професионалното насочување, во поглед на можностите за учење и стекнување диплома во образовните установи од сите категории, како во селските така во градските средини; Оваа рамноправност се обезбедува во поглед на предшколското, општото, техничкото и стручното образование, како и повисокото техничко образование и сите видови професионално насочување;

б) достапност на еднакви наставни програми, еднакви испити, и наставен персонал кој има квалификации од исто ниво, како и школски простории и опрема од ист квалитет;

в) отстранување на традиционалното сфаќање за улогата на мажите и жените на сите степени и во сите форми на образование со поттикнување на создавање мешовити одделенија и други видови образование кои можат да придонесат за постигнување на таа цел, особено со ревизија на учебниците и школските програми и прилагодувањето на наставните методи,

г) еднакви можности за користење на стипендии и други видови бесповратна помош за студирање,

д) еднакви можности за пристап кон програмите за перманентно образование вклучувајќи ги програмите за образование на возрасни и функционалните програми за описменување, особено оние чија цел е во што пократно време да се смали јазот во образованието меѓу мажите и жените,

ѓ) намалување на стапките на напуштање на училиштето од страна на женската младина и организирање програми за девојки и жени кои прерано го напуштиле училиштето,

е) еднакви можности за активно занимавање со спорт и физичко воспитување,

ж) достапност до посебните информации од областа на образованието заради давање помош во обезбедувањето на здравјето и благосостојбата на семејството, вклучувајќи ги информациите и советите за формирање на семејството.

Член 11

1. Државите членки ги преземаат сите погодни мерки за елиминирање на дискриминацијата на жените во областа на вработувањето врз основа на рамноправноста на мажите и жените, за да се обезбедат еднакви права а особено:

а) право на работа како неотуѓиво право на сите луѓе,

б) право на еднакви можности за вработување вклучувајќи и примена на еднакви критериуми при изборот на кандидати за работното место,

в) право на слободен избор на професија и вработување, правото на напредување, сигурност на вработување и сите права и услови кои произлегуваат од работата како и правото на стручно оспособување и преквалификација, вклучувајќи го учењето во стопанството, вишото стручно оспособување и повременото додатно оспособување.

г) право на еднаква награда вклучувајќи ги и бенефициите, како и на еднаков третман за иста работа и еднаков третман при оценувањето на квалитетот на работата.

д)право на социјална заштита, посебно во случај на одење во пензија, невработеност, болест, инвалидност, старост и други неспособности за работа, како и право на платено отсуство.

ѓ)право на здравствена заштита и заштита на работа вклучувајќи ја заштитата на биолошките и репродуктивните функции на жената.

2.За спречување на дискриминацијата на жените поради стапување во брак или мајчинство и обезбедување на нивното стварно право на работа, државите членки преземаат соодветни мерки за:

а)забрана, под закана на санкција, на давање отказ поради бременост или породилно отсуство и дискриминација при отпуштање од работа поради брачна состојба.

б)воведување на платено породилно отсуство или слични социјални бенефиции без губење на правото на поранешното работно место, примања врз основа на стаж и социјални примања.

в)поттикнување на обезбедување на потребните помошни општествени служби за да им се овозможи на родителите да ги усогласат семејните обврски со обврските на работното место и учество во општествениот живот, посебно поттикнување за основање и развој на мрежа установи за грижа на децата,

г)обезбедување на посебна заштита на жените за време на бременоста на оние работни места за кои е докажано дека се штетни за трудницата,

3.Мерките на законска заштита кои се однесуваат на прашањата опфатени со овој член се преиспитуваат периодично во согласност со научните и технолошките сознанија и според потребата се ревидираат, укинуваат или предложуваат.

Член 12

1.Државите членки преземаат соодветни мерки за елиминирање на дискриминацијата на жените во областа на здравствената заштита за да се обезбеди, врз основа на рамноправноста на мажите и жените, достапност на здравствените услуги вклучувајќи ги оние кои се однесуваат на планирање на семејството.

2.Без оглед на одредбите од ставот 1 на овој член државите членки обезбедуваат соодветни здравствени услуги за време на бременоста, раѓањето и во периодот по раѓањето на детето, со обезбедување бесплатни услуги кога тоа е потребно како и соодветна исхрана за време на бременоста и доењето.

Член 13

Државите членки ги преземаат сите соодветни мерки за елиминирање на дискриминацијата на жените во другите области на стопанскиот и општествениот живот за да врз основа на рамноправноста на мажите и жените се обезбедат еднакви права, а посебно:

а)право на семејни бенифиции.

б)право на банкарски заеми, хипотекарни и други видови финансиски кредити.

в)право на учество во рекреативни активности, спорт и сите форми на културен живот.

Член 14

1.Државите членки ќе ги земат предвид посебните проблеми со кои се соочува жената на село, како и значајната улога која ја има таа во економскиот опстанок на своето семејство, вклучувајќи ја нејзината работа во секторот на стопанството во кој не се остварува доход и ќе ги преземат сите соодветни мерки за да се обезбеди одредбите на оваа конвенција да се применат на жените на село.

2. Државите членки ќе ги преземаат сите соодветни мерки за елиминирање на дискриминацијата на жените во селските средини за да се обезбеди тие врз основа на рамноправноста на мажите и жените да учествуваат во развојот на селото и од тоа да имаат корист особено за да се обезбеди нивното право на:

а) учеството во изработка и спроведување на плановите за развој на сите нивоа,

б) пристап до соодветна здравствена заштита вклучувајќи ги информациите, советите и услугите во врска со планирањето на семејството.

в) директно користење на програмите на социјална заштита,

г) стекнување нови видови обука и образование, формално и неформално вклучувајќи и описменување, пристап до сите услуги во рамките на селската заедница, како и советодавни услуги интер алиа заради проширување на нивните општи, технички знаења.

д) организирање групи за самопомош и задруги за да се оствари еднаков пристап до стопанските дејности по пат на вработување или вршење самостојни дејности.

ѓ) учество во сите активности на селската заедница.

е) достапност до земјоделските кредити и заеми, олеснување за продажба на производите, соодветна технологија и еднаков третман во земјишната и аграрната реформа како и во програмите за повторно населување.

ж) соодветни животни услови особено во поглед на живеењето, хигиенските услови, електричната енергија и снабдувањето со вода, сообраќајот и врските.

Дел 4

Член 15

1. Државите членки им признаваат на жените еднакви права пред законот како и на мажите.

2. Државите членки им признаваат на жените еднаква правна способност во граѓанските работи како и на мажите и им даваат еднакви можност неа да ја користат. Тие посебно им даваат на жените еднакви права на склучување договори и управување со имотот и ги третираат рамноправно во сите фази на постапката пред судот.

3. Државите членки се согласни дека сите напори и сите други приватни инструменти од кој било вид чие правно дејство има за цел да ја ограничи правната способност на жените се сметаат за ништовни и неважечки.

4. Државите членки им признаваат на жените и мажите еднакви права во поглед на законот за движење на лицата и слободен избор на местото на престој и живеалиште.

Член 16

1. Државите членки ги преземаат сите соодветни мерки за отстранување на дискриминацијата на жените во сите прашања кои се однесуваат на бракот и семејните односи, а посебно обезбедуваат врз основа на рамноправноста на мажите и жените:

а) еднакво право на склучување брак,

б)еднакво право на слободен избор на брачен другар и склучување брак само по слободна волја и со целосна согласност,

в)еднакви права и одговорности во бракот и при разводот,

г)еднакви родителски права и обврски во однос на децата без оглед на брачниот статус. Во сите овие случаи интересите на децата мораат да бидат на прво место.

д)еднакви права слободно и одговорно да одлучуваат за планирање на семејството како и да имаат пристап до информациите, образованието и средствата кои ќе им овозможат да ги користат овие права.

ѓ)еднакви права и одговорности во поглед на старателството, тудорството, управувањето со имотот и усвојувањето на деца или слични институции ако постојат во националното законодавство. Во сите случаи интересите на децата мора да бидат на прво место.

е)еднакви лични права на мажот и жената вклучувајќи го правото на избор на семејно име, професија и занимање.

ж)еднакви права на двата брачни другари во поглед на сопственоста над имотот, односно стекнувањето, управувањето, уживањето и отуѓувањето на имотот без оглед на тоа дали ова се прави бесплатно или за значителна награда.

2.Веридбата и стапувањето на детето во брак не може да има никакви правни последици, а ќе се преземат сите потребни мерки вклучувајќи ги законодавните, за утврдување на минимална возраст за склучување брак, како и воведување обврска бракот да се склучи во официјален матичен уред.

Дел 5

Член 17

1.Заради следењето на напредокот остварен во примената на оваа Конвенција ќе се формира Комитет за елиминирање на дискриминацијата на жените(во натамошниот текст комитет) кој при стапувањето на конвенцијата во сила ќе има 18, а по ратификацијата или пристапувањето на 35 држави членки, 23 стручњаци со високи морални квалитети и стручност во областа на која се однесува оваа Конвенција.

Државите членки меѓу своите државјани бираат стручњаци кои во работата на комитетот ќе учествуваат во лично својство. При изборот на членовите на комитетот ќе се води сметка за рамномерна географска застапеност како и за тоа да бидат избрани стручњаци кои ги претставуваат различните цивилизации и главните правни системи.

2.Членовите на комитетот се бираат со тајно гласање врз основа на списокот на кандидати кои ги именувале државите членки. Секоја држава членка може да именува еден свој државјанин.

3.Првиот избор ќе се одржи 6 месеци од денот на стапување во сила на оваа Конвенција. Најмалку 3 месеци пред датумот на секои избори Генералниот секретар на ОН ќе упати повик до државите членки да поднесат предлози во рок од 2 месеци. Генералниот секретар ќе подготви список на сите на тој начин именувани лица по азбучен ред со називот на државите членки кои ги именувале и ќе го достави до државите членки.

4.Изборите за членови на комитетот ќе се одржат на состанокот на државите членки кој ќе го свика Генералниот секретар на ОН и кој ќе се одржи во седиштето на ОН. На тој состанок на кој кворумот го сочинуваат 2/3 од членките ќе бидат избрани оние кандидати кои ќе добијат најголем број гласови и апсолутно мнозинство на гласови од присутните претставници на државите членки кои гласаат.

5.Членовите на комитетот се бираат на 4 години, меѓутоа мандатот на 9 члена избрани на првото гласање истекува по 2 години, веднаш по првите избори претседателот на комитетот со ждрепка ќе ги избере имињата на овие 9 члена.

6.Изборите за додатните 5 члена на комитетот ќе се одржат во согласност со одредбите на ст.2, 3,4 на овој член по соопштението за 35-тата ратификација или пристапување на конвенцијата. Мандатот на двајцата додатни членови на комитетот кои ќе бидат притоа избрани истекува по две години. Овие два члена ги бира претседателот на комитетот со ждрепка.

7.За пополнување на евентуално празните места, државата членка на чиј претставник му престанала функцијата во својство на член на комитетот, именува друго лице од редот на своите државјани под резерва на одобрување од комитетот.

8.Членовите на комитетот во согласност со Генералното Собрание примаат награда од средствата на ОН под услови кои ќе ги одреди Генералното собрание имајќи го во предвид значењето на функцијата која ја врши Комитетот.

9.Генералниот секретар на ОН обезбедува потребен персонал и услови за ефикасно вршење на функциите на комитетот во рамките на оваа конвенција.

Член 18

1.Државите членки се обврзуваат на генералниот секретар на ОН да му поднесуваат за разгледување во Комитетот извештај за законодавните, судските, управните и другите мерки кои ги усвоија заради примена на одредбите на конвенцијата како и за напредокот остварен во тој период:

а)во рок од 1 година по стапувањето во сила на Конвенцијата во соодветната држава;

б) најмалку секоја 4-та година по тоа и секогаш кога тоа ќе биде побарано од Комитетот

2. Во извештаите можат да се наведат факторите и потешкотите кои влијаат на тоа во која мерка се извршуваат обврските кои произлегуваат од оваа Конвенција.

Член 19

1.Комитетот усвојува деловник за работа.

2.Комитетот бира свои функционери за период од 2 години.

Член 20

1.Комитетот обично се состанува еднаш годишно во траење најмногу до 2 недели, за разгледување на извештаите поднесени во согласност со членот 18 на оваа Конвенција

2.Состаноците на Комитетот обично се одржуваат во седиштето на ООН или на кое било друго соодветно место што ќе го одреди Комитетот.

Член 21

1.Комитетот, преку Економскиот и Социјалниот совет, секоја година го известува Генералното собрание за својата работа и може да дава предлози и општи препораки врз основа на разгледаните извештаи и информации кои ги примил од државите членки. Таквите предлози и општи препораки се внесуваат во извештајот на Комитетот заедно со евентуалните забелешки на државите членки.

2.Генералниот Секретар ги доставува извештаите на Комитетот до Комисијата за положбата на жените, заради информирање.

Член 22

Специјализираните агенции имаат право да присуствуваат на состаноците при разгледувањето на примената на оние одредби на оваа Конвенција во областите кои спаѓаат во

делокругот на нивната работа. Комитетот може да побара специјализираните агенции да поднесат извештаи за примената на одредбите на Конвенцијата во обласите кои спаѓаат во делокругот на нивната работа.

Дел 6

Член 23

Ниедна одредба на оваа Конвенција не смее да влијае на кои било одредби кои поефикасно водат кон постигнување на рамноправноста на мажите и жените, а кои можат да бидат содржани во:

а) законодавството на државите членки; или

б) во која било друга меѓународна конвенција, договор или спогодба која е во сила во соодветната држава членка.

Член 24

Државите членки се обврзуваат да ги усвојат сите потребни мерки на внатрешен план за целосно остварување на правата признати во оваа Конвенција.

Член 25

1. Оваа Конвенција е отворена за потпис за сите држави.

2. Генералниот секретар на ООН е одреден за депозитар на Конвенцијата.

3. Оваа Конвенција подлежи на ратификација. Инструментите на ратификацијата се депонираат кај Генералниот секретар на ООН.

4. Оваа Конвенција е отворена за пристапување за сите држави. Пристапувањето се врши со депонирање на инструментите за пристапување кај Генералниот секретар на ООН.

Член 26

1. Барање за ревизија на Конвенцијата може да поднесе секоја држава членка, во секое време, по пат на соопштение во писмена форма упатено до Генералниот секретар на ООН.

2. Генералното собрание на ООН одлучува за евентуалните мерки кои треба да се преземат во врска со барањето.

Член 27

1. Оваа Конвенција стапува во сила 30-иот ден од денот на депонирањето кај генералниот секретар на ООН на 20-иот инструмент за ратификација или пристапување.

2. За секоја држава која ја ратификувала оваа Конвенција или и пристапила по депонирањето на 20-иот инструмент за ратификација или пристапување. Конвенцијата стапува во сила 30-иот ден од денот на депонирање на нејзиниот инструмент за ратификација или пристапување.

Член 28

1. Генералниот секретар на ООН го прима и доставува до сите држави текстот на резервите кои државите ги изјавиле при ратификацијата или пристапувањето.

2. Резерва која не е споива со предметот и целите на оваа Конвенција не е дозволена.

3. Резервите можат да се повлечат во секое време по пат на соопштение упатено до генералниот секретар на ООН, кој за тоа ги известува сите држави. Таквото соопштение стапува во сила почнувајќи од денот на приемот.

Член 29

1. Секој евентуален спор меѓу 2 или повеќе држави членки во поглед на толкувањето или примената на оваа Конвенција кој не се решава по пат на преговори, се поднесува на арбитража на барање на едната од нив. Ако во рок од 6 месеци од датумот на поднесувањето на барањето за арбитражата, државите членки не успеат да се согласат за организацијата на арбитражата, секоја странка може да се обрати до Меѓународниот суд на правдата за решавање на спорот со барање кое се поднесува согласно со Статутот на Судот.

2. Секоја држава членка може при потпишувањето или ратификацијата на оваа Конвенција или при пристапувањето на Конвенцијата да изјави дека не се смета за обврзна согласно со ставот 1 на овој член. Другите држави членки нема да бидат обврзни согласно ставот 1 на овој член во однос на секоја држава членка која изјавила таква резерва.

3. Секоја држава која изјавила резерва во согласност со ставот 2 на овој член може во секое време да ја повлече резервата по пат на соопштение до генералниот секретар на ООН

Член 30

Оваа Конвенција е составена на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик, при што сите текстови се еднакво веродостојни и ќе се депонираат кај генералниот секретар на ООН. Во потврда на што, долу потпишаните прописно овластени за таа цел, ја потпишаа оваа Конвенција.

* * *